CMYK Coperta 1

Rolul taţilor în dezvoltarea copiilor

CMYK

CMYK Coperta 2

CZU 159.93-053.31
N 89

Această carte a fost elaborată de Asociația Internațională *Step by Step*,
cu susținerea *Open Society Institute*, *New York*, New York.

Este editată cu sprijinul UNICEF,
prin concursul Programului Educațional *Pas cu Pas.*

Autor: *Cassie Landers*
Ilustrator: *Joan Auclaire*
Traducător: *Nicoleta Culava*
Lector: *Elena Grosu*
Machetare computerizată: *Anatol Timotin*

© 2006: UNICEF – pentru prezenta ediție în limba română.
© 2006: Editura *Epigraf* – pregătire prepress.

Tiparul executat la Combinatul Poligrafic.

ISBN 9975-924-55-7

CMYK

Rolul taţilor în dezvoltarea copiilor

Savanții au confirmat un lucru pe care majoritatea părinților şi educatorilor îl cunosc de mult – tații au o influență deosebit de mare asupra copiilor. Ştiința a demonstrat că primele experiențe ale copilului determină modul în care se dezvoltă creierul lui, iar toți cei care îl îngrijesc influențează modul în care copilul învață, gândeşte şi se comportă pe parcursul întregii vieți.

În prezent, tații rareori pot să petreacă mult timp cu copiii. Posibilitatea de a se implica în dezvoltarea copilului este un mare privilegiu. Tații le revine o responsabilitate mare şi, după cum o demonstrează studiile, prezența lor are un impact deosebit asupra copilului. Cercetările au constatat că atunci când tații se implică în viața copiilor lor, aceştia sunt mai independenți, mai încrezători şi au mai multe şanse de succes când încep să frecventeze şcoala. Copiii şi întreaga familie au foarte mult de câştigat în urma implicării tații în educația copiilor.

Mamele şi taţii: stiluri diferite de educaţie

Mamele şi tații educă copilul în mod diferit. Această diferență aduce beneficii însemnate pentru copil, oferindu-i experiențe importante şi variate. Tații au un stil distinct de comunicare şi interacțiune cu copilul. La numai opt săptămâni de la naştere, copilul face deosebire între mamă şi tată atunci când comunică cu ei. Diversitatea interacțiunilor îi oferă copilului experiențe mai complexe, mai bogate de interacțiuni contrastante. De la o vârstă fragedă, copilul învață că barbații şi femeile se deosebesc şi că ei au o atitudine diferită față de viață, de alți adulți şi față de copii.

CMYK P2

Tații preferă alte jocuri

Atât mamele, cât şi tații interacționează fizic cu copiii lor, dar tații o fac altfel decât mamele. Tații tind să se joace cu copiii, iar mamele tind să îi îngrijească. În general, tații îi gâdilă pe copii, se „luptă", se „trântesc" cu ei şi îi aruncă în sus mai des. Tații aleargă după copii şi preferă jocurile zgomotoase. Mamele cocoloşesc copiii, iar tații îi fac să se mişte. Tații întorc casa cu capul în jos, iar mamele sunt mai delicate, nu vor să facă dezordine. Tații încurajează concurența, mamele încurajează echitatea. Tații încurajează independența, iar mamele încurajează securitatea. Copiii au nevoie de căldura mamei, dar şi de severitatea tatălui. Ambii părinți oferă securitate şi încredere pe căi diferite, comunicându-le copiilor mesaje de dragoste şi apropiere fizică.

Tații inspiră încredere

Mamele tind spre precauție, iar tații adeseori încurajează copiii să încerce, să testeze lucrurile. Nici unul dintre aceste stiluri de educație nu este adecvat, dacă este aplicat singur. Un părinte poate tinde să încurajeze riscul fără a ține cont de consecințe. Celălalt părinte tinde să evite riscul, ceea ce împiedică dezvoltarea independenței şi încrederii. Când acționează împreună, aceste stiluri se contrabalansează şi îi ajută copilului să se afle în siguranță, extinzându-i posibilitățile de a însuşi experiențe noi şi de a căpăta încredere.

Tații comunică altfel

Studiile demonstrează că tații şi mamele vorbesc în mod diferit cu copiii lor. De regulă, mamele simplifică mesajele şi vorbesc la nivelul copilului. Tații nu sunt înclinați să-şi modifice limbajul de dragul copilului. Modul de comunicare al mamelor facilitează comunicarea imediată. Modul de comunicare al taților încurajează copilul să îşi extindă vocabularul şi abilitățile lingvistice, ceea ce îi va asigura succesul academic din viitor. Stilul de comunicare al taților este mai sumar, direct şi la subiect. De asemenea, tații folosesc mai mult mimica şi limbajul subtil al corpului. Mamele tind să folosească un limbaj mai descriptiv şi mai personalizat şi să încurajeze vorbirea. Copilul care nu înțelege ambele stiluri de conversație va fi dezavantajat, deoarece în viața de adult va avea posibilitatea să comunice cu reprezentanții ambelor sexe.

CMYK

Tații impun disciplină în alt mod

Tații pun accent pe dreptate şi îndatoriri bazate pe reguli, iar mamele pun accent pe simpatie, grijă şi ajutor bazat pe relații. Tații tind să respecte regulile şi să le impună în mod sistematic şi rigid, învățând copiii care sunt consecințele faptelor bune şi ale faptelor rele. Mamele tind să încurajeze delicatețea şi simpatia în cazul nerespectării regulilor, ceea ce asigură sentimentul că nu este pierdut totul. Şi de această dată, ambele stiluri nu sunt rele în sine, dar numai împreună pot asigura un echilibru benefic pentru copil.

Tații pregătesc copiii pentru lumea reală

În general, tații tind să perceapă copiii lor în raport cu lumea din jur. Mamele tind să perceapă lumea din jur în raport cu copiii lor. De exemplu, mamele adeseori sunt conştiente de obiectele din jur care i-ar putea face rău copilului lor. Tații, deşi şi pe ei îi preocupă acest fapt, tind să se concentreze asupra faptului cum copilul va fi sau nu va fi pregătit pentru situațiile şi lucrurile pe care le-ar putea întâmpina în viață. În general, tații îi ajută copilului să se pregătească pentru problemele lumii reale, iar mamele îl ajută să se protejeze de ele. Ambele abordări sunt necesare pentru maturizarea copilului.

Tații arată copiilor lumea bărbaților

Bărbații şi femeile abordează viața în mod diferit. Fetele şi băieții care cresc împreună cu tatăl lor sunt mai siguri şi cunosc mai bine lumea bărbaților. Fata care are parte de un tată grijuliu se implică cu mai multă încredere în relații cu băieții în adolescență şi cu bărbații în viața de adult. Băiatul care creşte în familie cu tată este mai puțin probabil că va deveni violent. El îşi afirmă altfel masculinitatea şi poate învăța de la tatăl său cum să-şi canalizeze agresivitatea şi puterea în moduri mai pozitive. Tatăl îi poate ajuta feciorului să înțeleagă cum să-şi exprime adecvat sexualitatea masculină şi cum să adopte un comportament potrivit pentru vârsta acestuia.

Tații învață copiii să respecte reprezentantele sexului opus

Cercetările demonstrează că într-o căsătorie tații sunt cu mult mai puțin predispuşi să-şi abuzeze soțiile sau copiii. Astfel, băieții şi fetele care cresc într-o familie în care părinții sunt căsătoriți vor avea mai multe şanse să învețe, prin observare, în ce mod bărbații trebuie să trateze femeile. Cercetările sociologilor ne sugerează că societățile în care predomină prezența taților în socializarea copiilor dau naştere la bărbați care sunt mai puțin înclinați să excludă femeile din activitățile publice decât cele în care tații nu iau parte la educația copiilor în sânul familiei.

CMYK P4

Activităţi pentru taţi şi copiii lor până la doi ani

- Copilului îi place ca tata să-l strângă la piept. Legănatul, îmbrăţişarea îi ajută copilului să se simtă în siguranţă. Încurajaţi contactul fizic.

- Vorbiţi cu copilul dumneavoastră. Vocea tatălui se deosebeşte de vocea mamei. Bebeluşii deosebesc vocile din primele săptămâni de viaţă. Ei se învaţă să aibă încredere în dumneavoastră, auzindu-vă vocea. Numiţi obiectele pe care le vede copilul dumneavoastră. Aceasta îi va ajuta copilului să înţeleagă legătura dintre obiecte şi denumirea lor. Încurajaţi comunicarea verbală.

- Copilului îi place când tatăl îl ridică şi îl gâdilă cu drag. Acest lucru îl încântă şi, totodată, el înţelege că tata este aproape şi că are grijă de dânsul. El învaţă să fie încrezător şi să se simtă în siguranţă.

- Feţele îl fascinează pe copil. Folosiţi mimica atunci când interacţionaţi cu copilul dumneavoastră. Permiteţi-i copilului să vă atingă faţa în timp ce faceţi grimase. Iniţiaţi activităţi care presupun interacţiuni reale „faţă-n-faţă”.

- Cântaţi-i copilului cântecele preferate. Copiilor le place să asculte acelaşi cântec de cât mai multe ori. Inventaţi propriile cântecele. Copiilor le plac cântecele însoţite de mişcări şi gesturi.

CMYK

- Spuneți-i copilului cât mai des „te iubesc”. Copilul dumneavoastră trebuie să știe, din primele zile de viață, că el este o persoană specială. Nu încetați niciodată să o faceți. Inițiați activități care să vă ajute să comunicați în mod diferit mesajul „te iubesc”, fiind conștienți de faptul că cea mai bună modalitate de a o face este să o spuneți direct.

- Vorbiți cu copilul în timp ce vă plimbați. Arătați cu degetul diferite obiecte și numiți-le. Descrieți ce vedeți în jur. Lăsați copilul să observe cum interacționați cu alți copii și cu adulții. Aceasta îl va încuraja să interacționeze cu alții.

- Copilului îi place să vă privească și să vă imite. Așezați-vă lângă el pe podea și faceți mișcări cât mai amuzante. Încurajați copilul să le repete.

- Citiți! Una dintre cele mai importante activități pe care o puteți face cu copilul dumneavoastră, chiar din primele săptămâni de viață ale acestuia, este cititul. Așezați copilul pe genunchii dumneavoastră, ca să îi fie cât mai comod. Alegeți cărți cu pagini de carton, cu imagini viu colorate. Arătați-i cu degetul obiectele reprezentate și numiți-le. Descrieți ce este reprezentat pe desen; astfel, veți învăța nou-născutul că cititul este o ocupație care îl apropie de tată. În același timp, îl veți face să se simtă confortabil în apropierea cărților. Copilul va înțelege instinctiv că cărțile constituie o parte foarte interesantă a vieții sale. Pe măsură ce copilul se apropie de vârsta de un an, el începe să-și dezvolte abilitățile lingvistice, iar cititul este una dintre cele mai bune modalități pentru a cataliza acest proces. Cititul, ținutul copilului pe genunchi sau în brațe, comunicarea cu el sunt trei activități foarte importante care favorizează dezvoltarea sănătoasă a copilului.

CMYK P6

Activităţi pentru taţi şi copiii lor de doi-trei ani

- Oferiți-i copilului un loc sigur unde el să poată să se joace şi să alerge. Scoateți copilul din casă cât mai des, ca să alerge prin curte sau în parc. Încurajați-l să sară, să se cațăre, să se rostogolească la vale, în măsura în care îi permite vârsta. Încurajați copilul să testeze limitele într-un mod sănătos şi rezonabil. Aceasta îi va dezvolta încrederea şi îl va învăța cum să îşi asume riscuri rezonabile în viață.
- Citiți-i copilului în fiecare zi; citiți cărți, reviste etc. Ajutați-i copilului să înțeleagă că cititul constituie o parte indispensabilă a vieții. Chiar şi tații care nu prea preferă să citească pot inventa povestioare despre fiecare desen. Este important ca tatăl şi copilul să fie apropiați, copilul să-l audă pe tată vorbind şi să observe că cuvintele corespund desenelor şi se îmbină în istorii.

- Jucați-vă cu mingea. Învățați copilul să o prindă, să o arunce şi să o lovească cu piciorul, după cum îi permite vârsta. Astfel, copilul îşi va dezvolta coordonarea mişcărilor şi se va distra, jucându-se cu tata. Aceste jocuri pot fi integrate în jocurile zilnice la aer liber.
- Spuneți mereu: „te iubesc”.
- Încurajați copilul să vă pună întrebări. Răspundeți prin fraze scurte şi simple. Grupurile formate din tați şi copii pot încuraja astfel de interacțiuni. Învățați copilul ce cuvinte sunt acceptabile şi ce cuvinte nu trebuie folosite.
- Învățați copilul că bunătatea, delicatețea şi onestitatea sunt unele dintre cele mai importante lucruri din lume. Faceți astfel, încât copilul să ştie la ce vă aşteptați şi de ce. Copiii trebuie să ştie spre ce idealuri trebuie să tindă.
- Creați secrete mici, nostime sau distractive împreună cu copilul dumneavoastră. Descoperiți un loc despre care ştiți numai voi doi şi mai mult nimeni. Inventați o strângere de mână secretă sau o glumă. Aceste mici secrete ajută la stabilirea unei legături puternice între tată şi copil şi îl fac pe copil să se simtă special şi important.
- Participați la activitățile preferate ale copilului dumneavoastră: săriți prin băltoace, desenați pe asfalt, înscenați istorioare sau studiați gândacii care se târăsc prin praf.

CMYK

Activităţi pentru taţi şi copiii lor mai mari de patru ani

- În timpul meselor, întrebați copilul ce evenimente plăcute s-au petrecut pe parcursul zilei. La rândul dumneavoastră, răspundeți la aceeaşi întrebare.
- Plimbați-vă cu copilul. Priviți atent cum se joacă copilul dumneavoastră.
- Încurajați copilul cât mai mult şi lăudați-l.
- Întrebați copilul ce ar vrea să afle nou şi planificați cum să îl învățați.

- Învățați fiica şi fiul cum să facă o „muncă de bărbat”, cum ar fi reparația maşinii sau bătutul cuielor.
- Mergeți în mod sistematic la bibliotecă şi discutați despre cărțile preferate. Ajutați-i copilului să înțeleagă cât de utilă poate fi lectura.
- Oferiți-i copilului şansa de a vedea cât de mult vă place să citiți cărți sau reviste. Vorbiți cu copilul dumneavoastră despre scopuri şi vise.
- Inițiați discuții cu copilul dumneavoastră despre ceea ce ar vrea să devină când vor creşte mari şi organizați excursii tematice.

- Ascultați muzica preferată a copilului dumneavoastră. Ajutați-i copilului să-şi dezvolte gustul şi să înțeleagă diferite stiluri muzicale.
- Inițiați activități care să vă facă să râdeți împreună.
- Povestiți-i copilului dumneavoastră istorii din copilărie. Povestiți-i despre greşelile dumneavoastră şi despre lucrurile bune pe care le-ați făcut.
- Ajutați-i copilului să-şi dezvolte imaginația şi limbajul, inventând istorii împreună. Începeți o poveste şi rugați-l să o continue.
- Faceți cunoştință cu prietenii copilului dumneavoastră şi manifestați interes față de ei.

CMYK P8

Sfaturi pentru taţi

Copiii care cresc în apropierea bărbaților tind să fie mai bine adaptați şi mai pregătiți pentru a înfrunta problemele vieții. În acest sens dumneavoastră jucați un rol important! Dragostea şi interesul dumneavoastră pentru copil au o influență mare.

Arătați-i copilului că îl iubiți

- Cuprindeți şi sărutați copilul cât mai des; copilul are nevoie de confort fizic şi de apropiere de tatăl.
- Spuneți-i cât de mult înseamnă el pentru dumneavoastră: „Tu îmi eşti foarte scump”.
- Lăudați-l pentru eforturile depuse, mai ales atunci când nu îşi atinge scopul; învățați-l cât este de important să facă tot ce depinde de el.

Învățați-l cum să se comporte

- Formulați reguli şi asigurați-vă că copilul le înțelege; nu spuneți „poate” când aveți în vedere „nu”.
- Explicați regulile; copiii trebuie să înțeleagă de ce ei trebuie să respecte regulile.
- Fiți consecvenți în impunerea regulilor; copiii sunt derutați atunci când observă că vă schimbați punctul de vedere fără motiv.
- Folosiți regulile pentru a-i ajuta copilului să se autodisciplineze; stabiliți limite şi încurajați copilul să aibă o părere bună despre sine.

CMYK

Comunicaţi cu dragoste

- Priviţi în ochii copilului când vorbiţi cu el.

- Cuceriţi încrederea copilului, ascultându-l atunci când vine la dumneavoastră cu o problemă. Copilul va aprecia îndrumările, dar nu va asculta predicile.

Deveniţi educatorul copiilor dumneavoastră

- Spuneţi-le copiilor că ei pot veni la dumneavoastră cu orice întrebări; în caz contrar, ei vor obţine răspunsuri inadecvate din alte surse. Nu uitaţi că serviţi drept model pentru copilul dumneavoastră. El vă studiază pentru a învăţa cum se poartă un om matur şi responsabil.

- Fiţi oneşti cu copilul dumneavoastră; admiteţi greşelile dumneavoastră şi învăţaţi-l pe copil cât este de important să îţi asumi responsabilitatea şi să recunoşti greşelile.

- Încurajaţi copilul să gândească independent. Îndrumaţi-l şi ajutaţi-l să ia decizii.

- Faceţi treburile casnice împreună cu copilul, faceţi-l să se simtă mândru pentru că vă ajută şi învăţaţi-l că şi bărbaţii se ocupă de treburi casnice.

CMYK P10

Cum eşti tu?
Subiecte de gândire pentru taţi

1. Cum este copilul meu?

_____

_____

2. Ce cuvinte îl caracterizează pe copilul meu?

_____

_____

3. Care sunt obiectele la care ţine cel mai mult copilul meu?

_____

_____

4. Cine sunt prietenii cei mai buni ai copilului meu?

_____

_____

5. Ce îl stresează pe copilul meu? De ce se teme cel mai mult?

_____

_____

CMYK

P11 CMYK

6. Cum îşi exprimă copilul meu fericirea? Dar furia? Dar afecţiunea? Dar frustrarea?

7. Ce îmi place să fac împreună cu copilul meu?

8. Care este mâncarea preferată a copilului meu?

9. Ce bucate nu îi plac copilului meu?

10. Ce ar vrea să facă copilul meu când va creşte mare?

11. Dacă copilul dumneavoastră ar putea să petreacă o zi întreagă cu dumneavoastră şi să facă orice îi place, cum ar fi această zi?

CMYK

CMYK P12

12. Care sunt ocupațiile preferate ale copilului meu?

13. Ce îl indispune cel mai mult pe copilul meu?

14. Care este cartea preferată a copilului meu?

15. Care este animalul preferat al copilului meu? Dar culoarea preferată? Dar sportul preferat? Dar filmul preferat? Dar jucăria preferată?

16. Care este cel mai important lucru pe care va trebui să îl discutați cu copilul dumneavoastră în următoarele șase luni?

17. Ce îi place cel mai mult copilului dumneavoastră la tătăl său?

CMYK

P13 CMYK

CMYK

Surse bibliografice

1. Informația a fost adaptată în baza seriei *Building Blocks for Father Involvement. Building Block 1: Appreciating How Fathers Give Children a Head Start (Blocuri pentru implicarea taților. Blocul 1: Apreciem cum tații pregătesc copiii de viață),* elaborate în baza contractului nr. 233-02-0002 semnat între Biroul Head Start, Secției copii, tineret şi familie a Ministerului sănătății şi serviciilor umane al S.U.A. şi Centrul național de resurse pentru instruire şi asistență tehnică Head Start, Bd. Wilson, 1000, of. 1000, Arlington, VA 22209, S.U.A.

2. Evans, Judith. *Men in the Lives of Children (Bărbații în viața copiilor).* Grupul consultativ pentru educația şi dezvoltarea copiilor mici. Manualul coordonatorului, 2001. e-mail: info@ecdgroup.com.

Această carte a fost elaborată de Asociația Internațională *Step by Step*, cu susținerea *Open Society Institute, New York*, New York. Nici o parte a acestei publicații nu poate fi reprodusă fără permisiune.

CMYK Coperta 4

unicef

Programul Educațional
Pas cu Pas

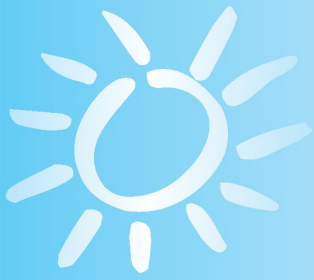

Editura *Epigraf*

CMYK